

ISSN 2413-1865

Збірник наукових праць

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

100 *Років*

ХЕРСОНЬСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ
УНІВЕРСИТЕТУ

LXXIX

ISSN 2413-1865

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Випуск LXXIX
Том 2

Херсон-2017

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Федяєва В.Л. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту Херсонського державного університету

Заступник головного редактора:

Слюсаренко Н.В. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту Херсонського державного університету

Відповідальний секретар:

Сараєва О.В. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту Херсонського державного університету

Члени редакційної колегії:

Андрієвський Б.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки початкової освіти Херсонського державного університету

Барбіна Є.С. – доктор педагогічних наук, професор кафедри професійної освіти Херсонського державного університету

Блах В.С. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту Херсонського державного університету

Корольова І.І. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту Херсонського державного університету

Кузьменков С.Г. – доктор педагогічних наук, професор кафедри фізики та методики її навчання Херсонського державного університету

Ліда Ху – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач лабораторії порівняльної педагогіки Академії педагогічних досліджень Китайської Народної Республіки

Пентиліук М.І. – доктор педагогічних наук, професор кафедри мовознавства, голова спеціалізованої вченої ради Д 67.051.03 Херсонського державного університету

Петухова Л.Є. – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету

Римантас Сташис – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту Клайпедського університету (Литовська Республіка)

Шарота Софія – доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету Краківського педагогічного університету (Республіка Польща)

Яцула Т.В. – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту Херсонського державного університету

Збірник наукових праць «Педагогічні науки»
включено до переліку наукових фахових видань України з педагогіки
на підставі Наказу МОН України від 10 лютого 2010 року № 1-05/1 (бюлетень № 3, 2010 р.);
Наказу МОН України № 241 від 09.03.2016 року (додаток № 9)

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
рішенням Вченої ради Херсонського державного університету
(Протокол № 6 від 27.11.2017 р.)

Свідectво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації – серія КВ № 7935
від 29.09.2003 р. видане Державною реєстраційною службою України

Офіційний сайт видання: www.ps.stateuniversity.ks.ua

Radchenko K.A. CRITERIA, INDICATORS AND LEVELS OF FORMATION PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE MILITARY LAWYERS.....	166
Sydoruk O.Yu. THE PEDAGOGICAL MODEL OF FUTURE FOREIGN LANGUAGE TEACHERS TRAINING HOW TO USE INTERACTIVE TECHNOLOGIES FOR EDUCATION ON THE BASIS OF GERMAN EXPERIENCE.....	172
Tverdokhlib H.S. ORGANIZATION OF INTERNATIONAL COOPERATION IN GENERAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS AS A CONDITION FOR THE PROFESSIONAL SELF-REALIZATION OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS.....	177
Upatova I.P. FORMING METHODOLOGICAL MASTERY OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS.....	180
Chala A.H. FORMATION OF POLYLINGUAL AND POLYCULTURAL COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF UKRAINE IN CONDITIONS OF BILINGUISM.....	185
Chorpita R.B. FEATURES OF FORMING MUSICAL TASK OF THE FUTURE TEACHER OF MUSIC ART IN THE INSTRUMENTAL EDUCATION PROCESS.....	190
Yurchenko O.V. FEATURES OF THE PROFESSIONAL ACTIVITY OF THE FUTURE TEACHER OF THE PRIMARY SCHOOL TO THE FORMATION OF THE SOCIAL COMPETENCE OF YOUNG SCHOOLS.....	194

SECTION 5 SOCIAL PEDAGOGIC

Bryndikov Yu.L. GENERAL SCIENTIFIC ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF COMPLEX REHABILITATION SYSTEM OF MILITARY PERSONNEL OF THE ARMED FORCES OF THE PARTICIPANTS OF HOSTILITIES.....	201
Yehorova K.H. COMPONENTS OF READINESS OF FUTURE SOCIAL WORKERS FOR SOCIAL REHABILITATION OF CHILDREN OF PRIMARY SCHOOL AGE WITH INFANTILE CEREBRAL PALSY.....	206
Koliada N.M. INNOVATIVE APPROACHES TO YOUTH WORK AS STRATEGIC DIRECTION OF SOCIAL POLICY IN UKRAINE.....	210
Plisko Ye.Yu. SOCIAL AND PEDAGOGICAL EDUCATION OF JUVENILE OFFENDERS IN THE NATIONAL PEDAGOGICAL THOUGHT OF THE SECOND HALF OF XIX – BEGINNING OF XX CENTURIES.....	215
Stakhova L.L. INTERACTION OF A TEACHER-SPEECH THERAPIST OF PRESCHOOL EDUCATION WITH A FAMILY OF A CHILD WHO HAS SPEECH DISORDERS AS A MEDIUM TO OBTAIN A CORRECTIVE OBJECTIVE	219

SECTION 6 MODERN EDUCATIONAL TECHNOLOGIES

Zaplatynska A.B., Sukhovirska I.R. USE OF SENSORY INTEGRATION IN FORMING OF PSYCHICAL PROCESSES FOR PRESCHOOL CHILDREN WITH MULTIPLE DISORDERS.....	223
Kyselova O.B. TECHNOLOGIES WEB 2.0 AS A MEANS OF COLLECTIVE FORMS STUDY OF FUTURE TEACHERS.....	227

УДК 376-055:38

ВЗАЄМОДІЯ УЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ІЗ СІМ'ЄЮ ДИТИНИ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ ЯК ВАГОМИЙ ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ КОРЕКЦІЙНОЇ МЕТИ

Стахова Л.Л., к. пед. н.,
доцент кафедри логопедії

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

У статті висвітлюється проблема взаємодії учителя-логопеда закладу дошкільної освіти з сім'єю дитини, яка відвідує групу компенсуючого типу для дітей із порушеннями мовлення. Проблема корекції мовленнєвих порушень та розвитку мовлення викликає у батьків низку питань. На деякі з них вони шукають та знаходять відповіді самі, а інші питання потребують поради педагогів. Взаємодія педагогів і батьків є необхідною умовою ефективного корекційного процесу та повноцінного мовленнєвого розвитку дошкільників, адже найкращі результати спостерігаються там, де вчителі-логопеди та батьки діють узгоджено.

Ключові слова: форми взаємодії учителя-логопеда та батьків, діти з порушеннями мовлення, корекція мовленнєвих порушень.

В статье высвечивается проблема взаимодействия учителя-логопеда учреждения дошкольного образования с семьей ребенка, который посещает группу для детей с нарушениями речи. Проблема коррекции речевых нарушений и развития речи вызывает у родителей множество вопросов. На некоторые из них они ищут ответы самостоятельно, а другие вопросы требуют советов педагогов. Взаимодействие педагогов и родителей является необходимым условием эффективного коррекционного процесса и полноценного речевого развития дошкольников, так как самые хорошие результаты наблюдаются там, где учителя-логопеды и родители действуют совместно.

Ключевые слова: формы взаимодействия учителя-логопеда та родителей, дети с нарушениями речи, коррекция речевых нарушений.

Stakhova L.L. INTERACTION OF A TEACHER-SPEECH THERAPIST OF PRESCHOOL EDUCATION WITH A FAMILY OF A CHILD WHO HAS SPEECH DISORDERS AS A MEDIUM TO OBTAIN A CORRECTIVE OBJECTIVE

The article highlights the problem of interaction between the speech therapist of pre-school education establishments and the child's family, who visits the group for children with speech disorders. The problem of correction of verbal disorders and development of speech makes parents ask many questions. The answers on some of them they seek on their own, and other questions require the advice of teachers. The interaction of teachers and parents is a necessary condition for an effective corrective process and full-fledged speech development of preschool children, since the best results are observed where the speech therapists and parents act together.

Key words: forms of interaction between a speech therapist and parents, children with speech disorders, correction of speech disorders.

Постановка проблеми. Провідна роль у здійсненні цілеспрямованого навчання, всебічного та гармонійного розвитку дітей дошкільного віку, а також у роботі щодо встановлення контактів між педагогами і батьками належить закладу дошкільної освіти. Реальні контакти педагогів і батьків передбачають організацію такого корекційно-розвивального процесу, за якого вони впроваджують у практику найбільш оптимальні прийоми логопедичного впливу на дітей, корекції вторинних порушень, розвитку та вдосконалення психологічних процесів. Сім'я та група компенсуючого типу для дітей із порушеннями мовлення, що функціонує в закладі дошкільної освіти, – два важливих, тісно взаємопов'язаних між собою інститути соціалізації

дитини, де відбувається становлення та формування повноцінної гармонійної особистості. Саме потребами сьогодення продиктована необхідність якомога тісніше поєднувати родинне й суспільне дошкільне виховання [4]. Корекційно-розвивальна робота, спрямована на ефективне та швидке подолання дефектів мовлення, неможлива без свідомої та активної участі в ній батьків, тому питання взаємовідносин і співробітництва вчителя-логопеда та батьків особливо актуальні для дошкільної педагогіки та логопедії. Необхідним є вдосконалення наявних та пошук нових ефективних форм і прийомів організації взаємодії учителя-логопеда з сім'єю дитини, яка має порушення мовленнєвого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ю.В. Рібцун виділяє такі основні форми роботи вчителя-логопеда з батьками: індивідуальні, групові, колективні та масові [4]. В.А. Кисличенко вважає, що ефективно співпрацювати з сім'єю дитини-логопата дають змогу такі особистісні цінності, як доброта, чуйність, великодушність, вміння співчувати, готовність допомогти людям [1]. Створення співробітництва вихователів і сім'ї, на думку Т.М. Валентьєвої, можлива на основі низки принципів, а саме: принципу узгодження дій, принцип гуманізму, принцип відкритості принцип індивідуального підходу до кожної сім'ї, принципу доцільності форм і методів співробітництва сім'ї та дошкільного навчального закладу. О.Л. Корнеева та О.Ю. Хартман зауважують, що процес взаємодії педагогічного колективу з батьками дітей дошкільного віку потребує постійного вдосконалення та пошуку нових дієвих форм співпраці, вимагає формування у вихователів готовності правильно реагувати на виклики часу, адже кожне нове покоління дітей виховує нове покоління батьків [2].

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає у висвітленні змісту взаємодії учителя-логопеда закладу дошкільної освіти з батьками дітей, які відвідують групу компенсуючого типу для дітей із порушеннями мовлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Логопедичний вплив має велике значення під час подолання мовленнєвих порушень та здійснення профілактичних заходів. Роль учителя-логопеда закладу дошкільної освіти полягає в тому, щоб допомогти дитині подолати порушення, забезпечуючи тим самим повноцінний, всебічний, гармонійний розвиток.

Взаємодія педагогів та батьків передбачає розподіл завдань між учасниками корекційно-розвивального процесу заради досягнення єдиної мети, контроль, або зворотний зв'язок, що має бути ненав'язливим, опосередкованим, відвертим та взаємозрозумілим. Учитель-логопед має допомогти батькам усвідомити їх роль у процесі розвитку дитини, визначити не тільки правильні, але і доступні, цікаві та захоплюючі методи і прийоми подолання мовленнєвого порушення. Під час правильно організації взаємодії з сім'єю батьки є не тільки союзниками, але і грамотними помічниками.

Завданнями процесу взаємодії закладу дошкільної освіти в особі учителя-логопеда з батьками дітей, які відвідують групу компенсуючого типу для дітей із порушеннями мовлення, є:

- з'ясувати ступінь інформованості батьків про власну дитину, її здоров'я, мовленнєву діяльність, відхилення в мовленнєвому розвитку, про ціннісні орієнтири та досягнення, про життєдіяльність дитини у стінах закладу;

- спонукати батьків спостерігати за мовленнєвим розвитком дитини;

- розкрити основні завдання та шляхи реалізації співробітництва в роботі вчителя-логопеда та батьків із подолання мовленнєвих недоліків у дітей.

- вчити батьків приділяти велику увагу створенню сприятливого мовленнєвого середовища, дотримуватись чіткості та ясності в розмові з дитиною, висувати єдині вимоги щодо мовленнєвого розвитку дитини;

- формувати у батьків навички спостереження за дитиною та вміння робити адекватні правильні висновки;

- систематизувати теоретичні знання та практичні навички батьків, спрямовані на ефективне та успішне подолання мовленнєвих недоліків дошкільнят;

- дослідити ставлення батьків до проблеми співробітництва в роботі вчителя-логопеда, вихователя групи компенсуючого типу, батьків із проблеми усунення мовленнєвих порушень у дітей;

- підвищити психолого-педагогічну компетентність батьків, чиї діти мають мовленнєві порушення, підвищувати обізнаність батьків із питань корекційної педагогіки, виховувати звичку звертатися за допомогою до педагогів із питань корекції, навчання, розвитку та виховання дитини.

Роль батьків у корекційно-розвивальній роботі можна сформулювати таким чином:

- 1) створювати належні умови для правильного мовленнєвого розвитку дитини, забезпечення гармонійного становлення повноцінної особистості дитини шляхом поєднання процесів формування мовлення із розвитком інших психічних процесів, шляхом застосування ігрової діяльності, сучасних інтерактивних форм роботи з дітьми;

- 2) виконувати з дитиною домашні завдання, перетворюючи цю діяльність на ігрову, нести відповідальність за їх виконання;

- 3) допомагати дитині закріплювати мовленнєві навички, вводити в самостійне мовлення дитини поставлені звуки;

- 4) активізувати мислення, вчити дитину спостерігати, слухати, міркувати, чітко та зрозуміло висловлювати власні думки;

- 5) брати активну участь у заходах групи та закладу дошкільної освіти.

Значимість форм роботи з батьками важко переоцінити. Необхідність їх використання важлива не тільки для педагогів, але, насамперед, для батьків, чиї діти

відвідують дошкільний заклад. У багатьох сучасних батьків відсутні елементарні психолого-педагогічні знання або вони мають слабкі педагогічні знання, тому успіх корекційно-розвивального процесу суттєво залежить від того, як організоване педагогічне просвітництво батьків. Особливого значення це питання набуває в логопедичній групі, адже батьки, крім загальних педагогічних знань, мають вміння використовувати спеціальні знання, які вони можуть застосувати вдома під час занять із дітьми. Робота з дітьми, які мають недорозвинення мовленнєвого розвитку, включає в себе корекційно-розвивальний вплив із боку спеціалістів закладу дошкільної освіти та батьків.

Учитель-логопед реалізовує такі напрями під час організації взаємодії з батьками дітей, які мають мовленнєві порушення:

- діагностичний (організація та проведення діагностичних заходів щодо виявлення наявності, характеру та ступеня порушення мовлення у дітей, повідомлення даних батькам під час індивідуальних бесід та консультацій);
- профілактичний (ознайомлення батьків з особливостями запобігання виникненню мовленнєвих недоліків у дітей та вторинною профілактикою під час здійснення корекційно-розвивального процесу);
- навчально-корекційний (проведення систематичних спеціальних занять, спрямованих на виправлення у дітей порушень мовлення з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей у присутності батьків);
- консультативно-методичний (надання консультацій і розробка методичних рекомендацій батькам щодо усунення мовленнєвих порушень у дітей дошкільного віку, закріплення знань, умінь та навичок, набутих на логопедичних заняттях);
- інформаційний (інформування батьків про анатомо-фізіологічні та клінічні основи виникнення, усунення мовленнєвих порушень, програмно-методичні документи та матеріали для роботи з дітьми, нормативні вимоги до організації логопедичної допомоги в закладах дошкільної освіти);
- координаційний (координація дій батьків щодо усунення порушень мовленнєвого розвитку дітей).

Вибір можливих форм та видів спільної роботи залежить від багатьох чинників: життєвої компетенції батьків, їх соціального та освітнього рівня, бажання співпрацювати. Педагогу варто враховувати сімейне оточення дитини, кількість дітей у родині та їхню стать, знати, чия роль у сім'ї є провідною (матері чи батька), повною чи неповною, благополучною чи ні та чи інша

родина, обов'язково звертати увагу на інтереси, запити, цінності, освітньо-культурний рівень, соціальне й матеріальне становище сімей, активніше залучаючи їх до участі у психолого-педагогічному процесі спеціального дошкільного навчального закладу, навчально-виховної та корекційно-розвивальної роботи зокрема [5].

До групових форм взаємодії учителя-логопеда з батьками дітей, які мають порушення мовленнєвого розвитку, належать такі форми, як:

- створення бібліотечки спеціальної логопедичної літератури, якою можуть користуватися як педагоги, так й батьки;
- допомога батьків у виготовленні наочних посібників для логопедичних занять;
- проведення батьківських зборів у вигляді дискусії, конференції, «мозкового штурму» тощо, відкритих підгрупових та фронтальних занять, в яких беруть участь батьки;
- спільна підготовка до свят, зокрема логопедичних ранків або розваг;
- обмін дисками з аудіофайлами з логопедичної тематики та розвивальними іграми;
- організація «Годин запитань та відповідей», круглих столів, групових консультацій, семінарів.

Відкрита конференція як вид масової форми взаємодії з батьками організовується та проводиться з метою активізації роботи в групі компенсуючого типу для дітей із порушеннями мовлення. На цю конференцію запрошуються батьки, лікарі (педіатри, отоларингологи, невропатологи, психіатри), практичні психологи, учителі-дефектологи, учителі-логопеди інших закладів дошкільної освіти, науковці, щоб обговорити нагальні питання теорії та практики логопедії, які хвилюють батьків.

До індивідуальних форм взаємодії з батьками належать бесіди, консультації, перегляд відкритих індивідуальних логопедичних занять, анкетування з подальшим обговоренням в індивідуальній бесіді. Особливого значення набуває організація роботи за домашніми логопедичними зошитами, завдання в яких мають бути наповнені конкретним змістом.

Домашні логопедичні зошити «Нумо, звуки, відгукніться!» для дітей 5-го та 6-го року життя, поява яких зумовлена необхідністю реалізації наступності батьків та учителів-логопедів, місять завдання зі збагачення та активізації словника дітей, формування та вдосконалення граматичних категорій мовлення, корекції фонетико-фонематичних процесів, розвитку зв'язного мовлення, артикуляційних та тонких рухів пальців, фізіологічного та мовленнєвого дихання [6-7].

Мовленнєва діяльність дітей тісно пов'язана з усіма видами їх психічного розвитку, тому паралельно з логопедичним впливом у зошитах передбачена робота з розвитку пізнавальних процесів. Зошити містять різні види художніх творів, а саме: чистомовки, віршовані тексти, прислів'я, приказки, розповіді, загадки. Ілюстрований матеріал дає можливість зробити домашні завдання цікавими для дітей. Зміст завдань та вправ зошитів дає змогу реалізувати корекційні, профілактичні, освітні та виховні завдання корекційно-розвивального процесу і досягти єдності цілей та завдань логопедичного впливу в дошкільному закладі та сім'ї, систематичності і послідовності роботи упродовж усього терміну перебування дитини в логопедичній групі.

Висновки з проведеного дослідження. Ефективність корекційної роботи з виправлення порушень мовленнєвого розвитку у дітей дошкільного віку суттєво залежить від плідного співробітництва вчителя-логопеда з батьками, що сприяє створенню єдиного корекційно-розвивального та навчально-виховного середовища як вагомого засобу досягнення цілей, що постають нині перед закладами дошкільної освіти та сім'єю щодо виховання дитини дошкільного віку. Перспективи подальших розробок у цьому напрямі полягають у вдо-

сконаленні різноманітних форм взаємодії учителя-логопеда та батьків дітей, які мають мовленнєві порушення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кисличенко В.А. Вивчення особистісного компоненту професійної діяльності логопедів / В.А. Кисличенко // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка – 2010. – № 10(197), Ч. II. – С. 146–151.
2. Корнєєва О.Л. Експериментальна робота в ДНЗ з проблеми взаємодії вихователів і батьків / О.Л. Корнєєва, О.Ю. Картман // Наукова скарбниця освіти Донеччини – 2014. – № 1(18). – С. 110–114.
3. Обуховська А.Г. Соціальна роль логопеда в системі надання допомоги населенню / А.Г. Обуховська // Хрестоматія з логопедії за ред. Шеремет М.К. – К.: КНТ, 2006. – 360 с.
4. Рібцун Ю.В. Співпраця вчителя-логопеда з батьками : молодша логопедична група для дітей із ЗНМ / Ю.В. Рібцун // Дефектологія. Особлива дитина : навчання та виховання. – 2011. – № 1. – С. 33–37.
5. Рібцун Ю.В. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ / Ю.В. Рібцун. – К. : Освіта України, 2011. – 292 с.
6. Стахова Л.Л. Нумо, звуки, відгукніться! Домашній логопедичний зошит із виховання звукової культури мовлення дітей шостого року життя / Л.Л. Стахова, І.В. Кравцова. – Тернопіль: Мандрівець, 2016. – 56 с.
7. Стахова Л.Л. Нумо, звуки, відгукніться! Домашній логопедичний зошит із виховання звукової культури мовлення дітей п'ятого року життя / Л.Л. Стахова, І.В. Кравцова. – Тернопіль: Мандрівець, 2016. – 44 с.